

ПЕРЕДМОВА

Черговий випуск збірника наукових праць «Актуальні проблеми держави і права» містить науково-практичні матеріали, присвячені різноманітним проблемам сучасного державотворення та правозастосування. Тематична спрямованість збірника відкриває можливість об'єднати творчу діяльність правознавців навколо дослідження найбільш актуальних проблем держави і права: питань удосконалення організації та діяльності судових та правоохоронних органів, забезпечення ефективної діяльності Європейського суду з прав людини, проблем ефективної діяльності міжнародних судових органів, теорії та практики господарського та цивільного права, кримінальної юстиції.

Так, зокрема, забезпечення ефективної діяльності («життєздатності») Європейського суду з прав людини є одним із основних завдань Ради Європи на сучасному етапі її реформування. В останні роки в Європейському суді з прав людини накопичилася значна кількість нерозглянутих справ як на стадії визначення прийнятності, так і на стадії розгляду справ по суті. Таке становище підриває впевненість в ефективності захисту прав людини цим наднаціональним судовим органом і порушує важливий принцип судочинства — розгляд справи в розумний термін. Тому вкрай необхідним на сучасному етапі є виявлення внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на життєздатність Європейського суду з прав людини.

Значна увага у статтях збірника приділяється здійсненню правосуддя в Україні як одній з основних функцій державно-правової діяльності. Інтерес становить питання перегляду судових рішень адміністративними судами, що здійснюється у межах реалізації системою правосуддя правозабезпечувальної і правозахисної функцій. Аналіз міжнародних стандартів судочинства дозволив авторам виділити умови гарантування доступності перегляду судових рішень у порядку контролю за судами першої інстанції.

Заслужують на увагу дискусії щодо подальшого реформування адвокатури. Необхідність реформування підтримується як теоретиками, так і практиками. Проте у визначенні напрямку і шляхів реформування такої одностайності не спостерігається. Одним із найбільш важливих та суперечливих питань стало реформування кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури. Авторами висувуються пропозиції щодо внесення змін до законодавства про адвокатуру для забезпечення формування зазначених органів адвокатського самоврядування та ефективного здійснення покладених на них повноважень.

Багато уваги приділено авторами теоретично-методологічним засадам цивільно-правового регулювання майнових і особистих немайнових відносин в умовах ринкової економіки, приведенню цивільного законодавства у відповідність до Конституції України, міжнародних норм та новітніх вимог сучасності.

Стабільне та ефективне функціонування системи кримінальної юстиції є необхідною умовою захисту конституційного ладу, забезпечення законності і правопорядку, дотримання прав і свобод людини та громадянина в Україні. Зазначеній проблематиці присвячені матеріали третього розділу збірника. Модель правоохоронної системи, нині існуюча в Україні, за багатьма критеріями не відповідає зростаючим потребам суспільства та загальновизнаним міжнародним демократичним стандартам у цій сфері.

Автори обґрунтовано стверджують, що однією з основних проблем Української держави є вдосконалення законодавчої основи забезпечення та захисту прав і свобод людини, а також окремих її елементів. Безумовно, значне місце в даній системі займає судовий захист, тим не менше, державний захист прав громадян включає в себе функціонування і позасудового правозахисного механізму, в якому суттєву роль відіграє прокуратура. Дотримання принципу законності є особливо важливим, адже саме працівники органів прокуратури наділені широкими правами щодо застосування до громадян обмежувальних і примусових засобів.

Не менш важливими є питання у сфері кримінального права. Автори розглядають проблеми дієвості системи покарань неповнолітніх, конструкції кримінально-правових санкцій, механізми реалізації кримінально-правової політики у сфері боротьби зі злочинністю.

Ряд статей присвячено аналізу фундаментальних кримінально-процесуальних категорій в нових політичних, правових та соціальних реаліях. Авторами досліджуються проблемні питання визначення поняття «кримінально-процесуальна діяльність», вивчається механізм дії преюдиціальних актів органу дізнання, слідчого, прокурора в процесі доказування у кримінальних справах, розглядається принцип публічності як самостійний міжгалузевий принцип кримінального процесу, досліджуються проблемні питання реалізації процесуального статусу юридичних осіб у кримінальному судочинстві України, а також інші актуальні питання.

Висловлюю сподівання, що завдяки плідній співпраці вчених і практичних фахівців у галузі права видання стане джерелом актуальної наукової інформації та засобом обміну практичним досвідом серед правознавців і сприятиме успішному вирішенню завдань, що стоять перед сучасною правовою наукою та практикою.

Сергій КІВАЛОВ,

президент Національного університету
«Одеська юридична академія»,
голова Комітету Верховної Ради
України з питань правосуддя,
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України